

Faamālosia ona 'auai i a'oga

Faamatalaga mo mātua ma ē tausia fanau

E tāua tele le a'oa'oina mo lou alo, ma o le 'auai faifai pea i le a'oga, o se mea tatau ina ia 'ausia ai e lou alo se tulaga a'oa'oina mauiluga ma si'itia ai ona avanoa i galuega ma isi filifiliga o le soifuaga. O a'oga lautele i NSW e galulue va'ava'alua ma mātua e una'ia ma lagolagoina le 'auai faifai pea o tamaiti ma tupulaga talavou. A 'auai lou alo i le a'oga i aso uma, e faigofie ai lona a'oa'oina, ma mafai ai ona amata ma faamausalī ana faiga uō ma isi tamaiti.

O a o'u tiute tau'ave faaletulafono?

E faamālosia i le tulafono le 'auai i a'oga i New South Wales o tamaiti uma i le vā o le 6 tausaga ma le 17 tausaga lea faato'a mafai ai e se tamaititi ona tu'ua a'oga. I lalo o le Tulafono o A'oga (Education Act) 1990, e mana'omia ai mātua uma o tamaiti a'oga i le matutua faamālosia, e faatonu ma mautinoa le 'auai faifaiepa o a latou fanau i a'oga, pe resitara i lalo o le Pulega o A'oga i NSW e mafai ai ona fai a'oga a latou fanau i totonu o 'āiga.

A mae'a loa ona faatonu, e mana'omia tamaiti uma e 'auai i a'oga i aso uma e tatala ai mo vasega.

Tāua o le taunu'u i le taimi amata

O le taunu'u i le taimi amata i le a'oga ma vasega:

- e mautinoa ai e lē o misia e se tamaititi lesona tāua ma isi fuafuaga ua faatulagaina i le amataga o le aso
- fesoasoani ai i tamaiti e iloa le tāua o le taunu'u i taimi amata ma faiga masani
- e maua ai e tamaiti avanoa e feiloa'i ai ma a latou uō ae le'i amataina vasega
- faaititia ai mea faalavelave i totonu o potu a'oga.

O le tuai, e faamauina o se vaega o le lē 'auai ma e tatau ona aumaia iai se faamatalaga mai mātua.

Ae faapefea pe a mana'omia ona lē 'auai la'u tama i le a'oga?

E iai taimi e ono mana'omia ai ona lē 'auai lou alo i le a'oga. O mafua'aga talafeagai e lē 'auai ai tamaiti i a'oga e ono aofia ai:

- O loo ma'i, pe o a'afia i se faama'i pepesi
- va'aiga o se foma'i e lē mafai ona tolopōina i seisi taimi
- mana'omia ona 'auai i se sauniga faaletapua'iga aloa'ia
- faalavelave faapitoa pe faafuase'i i lona 'āiga ft., sauniga o se maliu.

E soso'o ma aso na lē 'auai ai lou alo i le a'oga, ia mautinoa ona e logoina le a'oga i totonu o le 7 aso, i lou vala'au pe tusi iai, i mafua'aga na lē 'auai ai lou alo i le a'oga. Peita'i, a lē maua atu e le a'oga se faamatalaga mai ia te 'oe i le mae'a ai o le 2 aso, e ono feso'ota'i atu le a'oga e aumai se faamatalaga i le lē 'auai o lou alo i le a'oga.

E ono te'ena e le pule o le a'oga se faamatalaga e te aumaia i mafua'aga na lē 'auai ai lou alo, pe a talitonuina e lē agā tatau ma faai'uga mo le manuia o lou alo. I tulaga faapena, o le a faamauina le lē 'auai o lou alo e lē talafeagai. I tulaga faapena, o le a talanoa atu le pule o le a'oga i lana faai'uga ma mafua'aga na faavae ai.

E ono tãpã e le pule o le a'oga ni pepa ma'i poo nisi pepa faamaonia pe a faifai pea ona avea le ma'i ma mafua'aga o le lē 'auai i le a'oga. E ono tãpã fo'i e le pule o le a'oga se faatagaga a mātua e talanoa ai i foma'i faapitoa mo ni faamaumauga e mafai ai ona galulue faatasi e faatulaga se fuafuaga tausiga fa'ale-soifua maloloina e fesoasoani ai i lou alo. A te'ena le talosaga mo se faatagaga, e mafai e le pule ona faamau le lē 'auai e lē talafeagai.

Malaga

E fautuaina 'āiga e faia malaga i taimi o tu'uaga o a'oga. A mana'omia ona faia malaga i le taimi o a'oga, muamua talanoa i le pule o le a'oga. E ono mana'omia ona faatumu se pepa Talosaga mo Livi Fa'aauau. O aso lē 'auai ona o faigamalaga, e faamau i le lola o livi, ma e fa'aopoopo i aso i le tausaga na lē 'auai ai lou alo i le a'oga.

I nisi o taimi, e ono mafai ona faatonu tamaiti e a'o'oga mamao mai tua mo periota malaga e 'ova atu i le 50 aso a'oga. E tatau ona muamua faatalanoa le mata'upu lea ma le pule o le a'oga.

E musu la'u tama e alu i le a'oga, o le a se mea ou te faia?

E tatau ona faafeso'ota'i le pule a'oga i se taimi vave e faatalanoa le mata'upu ma sa'ili se fesoasoani. O auala e fesoasoani ai e 'auai i le a'oga e aofia ai ona faasino lou alo i le vaega e lagolagoina le a'oa'oina ma isi 'au'aunaga talafeagai. E ono tãpã fo'i e le pule a'oga nisi fesoasoani mai le Polokalame o A'oga i totonu o 'Āiga ma faatulaga se Fuafuaga e Si'itia ai le 'Auai i A'oga.

O le a se tulaga e ono o'o iai pe a fa'aauau pea ona lē 'auai i a'oga la'u tama?

E tãua ona silafia, e ono mana'omia e le Matagaluega o A'oga ona faia nisi faai'uga i taimi e fa'aauau ma fa'alausoso'o ai ona lē 'auai i a'oga tamaiti i le matutua o loo faamālosia i lalo o le tulafono le tatau ona auai i a'oga.

O nisi nei o faai'uga e ono mafai ona faia:

- Fonotaga Faamālosia ma le A'oga

E ono vala'au atu lua te 'auai ma lou alo i se Fonotaga Faamālosia ma le A'oga. O se faatalanoaga e fesoasoani e faailoa atu ai ni auala e mafai ai ona 'auai faifai pea lou alo i le a'oga. O le a'oga, mātua ma isi faalapotopotoga, o le a galulue faatasi i le faatulagaina o se fuafuaga (e faaigoaina o Maliega) e lagolagoina le 'auai o lou alo i le a'oga.

- Talosaga i le Faamasinoga o Tamaiti – Faatonuga Faamālosia i A'oga

A faapea e fa'aauau pea ona lē 'auai lou alo i le a'oga i se tulaga talafeagai, e ono talosaga le Matagaluega i le Faamasinoga o Tamaiti mo se Faatonuga Faamālosia i A'oga. E ono faatonuina e le faamasino o le Faamasinoga o Tamaiti le faia o se Fonotaga Faamālosia i A'oga.

- Moliaga i le Faamasinoga Maualalo

E tumau le ta'utinoga a le a'oga ma le matagaluega i le galulue va'ava'alua ma 'oe i le iloiloina o mata'upu e faalavelave i le 'auai atoa o lou alo i le a'oga. I tulaga e solia ai aiaiga o ni faatonuga faamālosia e faatatau i le a'oga, e ono faia nisi faai'uga aga'i i se matua i le Faamasinoga Maualalo. O le i'uga o lea la'asaga e ono aumai ai se faasalaga o se faatonuga e galue fua mo le manuia lautele poo se faasalaga tupe.

O le a le matua e mafai ai e la'u tama ona tu'ua a'oga?

O tamaiti a'oga uma i New South Wales e tatau ona mae'a le Vasega 10 poo se tulaga faatusa iai. A mae'a le Vasega 10 e tau i le 17 tausaga le matua o se tamaititi, e iai isi avanoa e mafai ona filifili iai e faamae'a ai a latou a'oga.

Galulue va'ava'alua

E amana'ia e le Matagaluega o A'oga i NSW o le galulue felagolagoma'i ma tamaiti a'oga ma o latou 'āiga, o le auala sili lea ona aogā e lagolagoina ai le auai faifai pea o fanau i a'oga.

Matou te va'ai ma le faamoemoe maualuga, tatou te galulue va'ava'alua i le lagolagoina o lou alo e 'ausia avanoa o le olaga ua ia maua.

'Au'aunaga faamatala'upu i le telefoni

Faamolemole faafeso'ota'i le a'oga pe a mana'omia nisi faamatalaga. A mana'omia se fesoasoani faamatala'upu e feso'ota'i ai ma le a'oga, vala'au le 131 450, ta'u iai le Gagana Samoa ma fai i le tali telefoni e vili le a'oga. O le a faatulaga e le tali telefoni se faamatala'upu e fesoasoani atu i le faatalanoaga. E te lē totogia lenei 'au'aunaga.